

EGYETÉRTÉS

SZERKESZTŐSÉG:
 BUDAPEST VI. SZERECSEN-UTCA 85.
 KEZIRATOKAT NEM KÜLDÖNK VISSZA.
 CSAK ÉRDEMTES LEVELEKET FOGADUNK EL.
 ELŐFIZETÉSI DÍJ:
 Vidékre postán v. helyben házhoz hordva
 Egy évre . . . 20 frt. | Egy negyedévre . . . 5 frt.
 Hónapról-hónapra . . . 2 frt. | Egy hónapra . . . 1 frt. 50 k.
 Kiszámlázás: 3 hónapra 5 frt. | 6 hónapra 9 frt. 50 k.
 Francia-, Német-, Angol-, Spanyol-,
 Olasz-, Magyar-, Román- és Szerb-
 nyelvre is. A postaköltségek a postaköltségek
 tartalmán kívül, szeptember 30-ig 20 k.
 Egy szám ára 6 k.

KIADÓHIVATAL:
 BUDAPEST, VI. DALSIKHEZ-UTCA 1.
 HIRDETKEZLET ÉS NYILTTÉRBE
 VALÓ KÖZLEMÉNYEK FELVEZÉSE KÉRDÉSÉN
 PÁRSZÁZAN FÜGGŐLEGESKÖLÖTT:
 John F. Jones & Co. 21. sz. Feh. Montmartre
 Frankfurterstr. 21. sz. Duna G. L. 4. sz. Tára.
 Frankfurterstr. 21. sz. Duna G. L. 4. sz. Tára.
 Hasestein és Vogler, L. Wallischgasse Nr. 1.
 Oppelt & Stenmetz, Nr. 2.
 Schickel Henrik, L. Wallischgasse Nr. 14.
 Herold Alajos, L. Wallischgasse Nr. 21.
 Debes Miksa, L. Rosenzweig Nr. 12.
 és valamennyi hirdetői iroda.

A Vatikán és Magyarország.

Valahányszor a Vatikán valamely a helyzet teljes félreismeréséről vagy nagy elbizonyosodásról tanuskodó nyilatkozatot bocsát ki a Magyarországon uralkodó politikai törekvések ellen, utólag Rómából mindig hírlapi kijelentéseket sugallnak, melyek a hivatalos nyilatkozat élet eltempítják és egész komolyan megmagyarázzák, hogy a Vatikán tulajdonképp álláspontját félreértették. Ilyen az az információ is, melyet a „N. Fr. Pr.” egyik vatikáni méltósággal folytatott beszélgetés eredményeképp közöl és lapunk más helyén mi is ismertettünk. Hát a Vatikánban csodálkozunk, hogy a magyar sajtó a püspökökhöz intézett legtöbb encziklikának harcias cizelzatot tulajdonít. Nem, a Vatikán csak a békét és a megegyezést óhajtja, sőt immár határozottan háttérbe fordítani készült mind azokra, az egyoldalú követeléseknek és vakbuzgó igazságoknak, melyek a katolikus egyház legfőbb vezetését a felekezeti háborús tűzbe igyekeztek beletaszítani. Körülbelül ilyeneket akar velünk elhitetni az a bizonyos magas állású egyházi férfi.

Mindez elég érdekes dolog, szép is volna, ha csakugyan úgy volna, mint az egyházi méltóság beszéli. Bizonyos azonban, hogy a Vatikán hivatalos nyilatkozatainak jelentőségét az ily hírlapi magyarázatok nem emelik. A római király magyartartásában a diplomatikus fenntartásoknak is volt mindig megillető részük, de az már veszedelmes hiba, ha a kuria hivatalos nyilatkozatait oly általánosan félreértetni is lehet, mint az az egyházi méltóság szerint a legtöbb encziklikával történt volna. Kivált azt a passzust, mely a magyar királyra vonatkozott és feltétlenül ugy volt érthető, hogy ő felsége a kormány javaslatai ellenében a katolikus egyházi álláspontot támogatja, több vigyázattal lehetett volna megfogalmazni. Bármily tekintélyvel bírjanak is a kuria nyilatkozatai a hívő lelkek előtt, azt a „sacrificio del intelletto” még sem lehet követelni a magyar közvéleménytől vagy épen a magyar sajtótól, hogy a vatikáni kijelentések szövegéből mást olvasson ki, mint a mit a szavak és mondatok természetes összefüggése jelent. Nem fognak azért a Vatikánban csodálkozni, ha az encziklikának a magyar királyról tett állítása meg illetékes parlamenti megvilágításban fog részesülni. Schögy sem járja, hogy egy, az ország alkotmányos rendjébe bele nem foglalt, az ország határain kívül székelt hatalom arról nyilatkozhassék, micsoda viszony létezik a törvényalkotás aktuális feladatai körül a magyar király és a magyar törvényhozás között.

Alapjában igen kevés befolyással bír Magyarország egyházi politikai kérdéseinek megoldását az, így vagy amúgy állunk-e a római kuriával. Mindazok a kérdések, melyek a kormány egyházi politikai programjával napirendre kerültek, mindenütt a művelt államokban feltétlenül az állami szuverenitás körébe tartozóknak voltak elis-

merve, és igazi megszügyenyítés Magyarországra nézve az a foltévés, hogy kevesebb feltételekkel óvna az állami jogok teljes ségét az egyházi pretenziók ellenében, mint a modern jogállam elfogadott eszméi megkövetelik. Sőt épen Magyarország irányában van ilyen foltévésre legkevésbé oka a római kuriának, mert ez az ország állami szuverenitásának függetlenségét a római kuriával szemben fenntartotta akkor is, mikor az egyházi hatalom mindenütt az állami hatalom természetes gyámjának és örökös irányzójának volt elismervé. Nem lehet szó arról, hogy a magyar kormány a törvényhozás előtt fekvő kérdésekre nézve a római kuriával megegyezést keressen és alkukat kössön, mert itt más mérték nem létezik, mint a magyar állam joga és a magyar nemzet érdeke. Mégis örömmel töltene el bennünket, ha a katolikus hívők legfelsőbb egyházi fóruma helyes meggyőződésre jutna egyházi politikai bonyodalmaink természetét felől, és a lelkiismereteket ható nagy tekintélyével hozzájárulna ahhoz, hogy a szükséges megoldás számára a közmegegyezés is biztosítva legyen. A római kuriától ugyan senki nem kívánhatja, hogy egyoldalú egyházi álláspontját állami szempontok kedvéért feladja. De igenis Rómában is meg kell győződnie lenni arról, hogy az az egyházi politikai irányzat, melyet a magyar kormány és a magyar törvényhozás érvényesíteni készülnek, egyáltalában nem jelenti a katolikus egyház megtámadását. A Vatikánban is be kell látniuk azt, hogy Magyarország senki sem törekszik kulturharcz fölidézésére, akár hogy hazudja is ezt a politikai brigantaggio rágalma, taktikája, hogy ellenkezőleg az egyházi politikai rendezést a jelenlegi jogállapotok által felidézett felekezeti háborús és erkölcsi bomlás tetele elodázhatlanná. És mindenek fölött jó lesz Rómában folyton szem előtt tartani azt a két tény, hogy Magyarországon először is a katolikus egyház még mindig nagyobb előnyökkel, jelentősebb kiváltságokkal élvez, mint Európában bármelyik más államában, azután a katolikus felekezetek közül nagy számmal léteznek még más felekezetek is, közöttük olyanok, melyek hatalmas történelmi önértéssel, százasodok harczokban kivívott jogokkal bírnak. Magyarország Spanyolországgal, a hitveség földével állami párhuzamba, tökéletes abszurdum, mert minélkünn a polgári házasság első sorban azért kell, hogy minden felekezeti surlódást kikerüljünk, és hogy a nemzeti egység nagy czéjja új biztosított nyerjen.

Fogják-e a Vatikánban a nyilvánvaló jobb meggyőződést, mely elől el nem zárkoznak, tényleg követni is, ki mondhatná ezt meg biztossággal. Akárhogy legyen, a kuria szándékai felől terjesztett, ingatag, kétszínű, sőt ellenmondó híresztelések csak arra sarkalhatják a magyar törvényhozás tényezőit, hogy ingadozás nélkül, következetesen haladjanak a magyar utján, melyet a magyar nemzet érdekei kijelöltek. Semmi szükség arra, hogy a kuria intenczióit nagyon fontolóra ve-

gyék, hiszen majd alkalmazkodik a kuria a törvényhozás intenczióhoz. Ha nem járul előleges belenyugvásvával az egyházi politikai reformokhoz, majd megadja utólagos belenyugvásvát, mint tette Franciaországban, Belgiumban, Olaszországban, a majdnem kizárólag katolikus államokban is, hol sokkal kevesebb oka volt reá. Azt elhiszszük annak a bizonyos magas állású egyházi férfinak, hogy a római kuria is kész idő múltán másképp ítéli meg a helyzetet, mint a hogy zolota főnemesnek előtte föltüntetni kívánják.

Budapest, szeptember 12.

A pápai encziklikára vonatkozólag egy magas állású egyházi férfi a N. Fr. Presse római levelezője előtt csodálkozásának adott kifejezést a miatt, hogy Magyarország az encziklikát oly élesen ítélt meg, holott az bizonyoságot tesz a pápa békés szándékai mellett.

Az apostoli királyra vonatkozó kitételeket — ugymond — félremagyarázták, mert a pápa nem az írta, hogy a király a püspököket támogatja a kormány ellenében, hanem azt, hogy a király bizonyára nem mészárolja el, hogy az egyház jöletéről gondoskodik. Ezekben a szavakban tehát mindnyájunknak közös és bizonyára megengedett óhajtása nver lehetöleg gyöngéd kifejezést. A míg az encziklikát egyrészt a tényleges helyzetet nem sem változtat, addig másrészt tanúságot tesz arról, hogy a pápa most már világosan látja a magyarországi viszonyokat és azokat helyesen ítéli meg.

Néhány merevségében nértékelt nem ismerő egyházi férfi és több vakbuzgó, zolota főnemesnek korábban Magyarországot oly országának tüntette föl a pápa szemében, a mely teljes etikai bomlásban van és a hol a papáság legnagyobb része kárhozatos, erkölctelen életmódot folytat. Ebben a hitében a környezetben levő oly férfiak is megöröszültek, a kik nem annyira egyházi cizelkát, mint inkább saját, világiuralmi utópiait igyekeztek szögelni.

Most, hogy a pápa a helyzet igaz képét ismerte fel, nincs forróbb vágya, mint hogy ez a helyzet, a melynek abnormalitását ő maga is elismeri, minél előbb tisztázzák. Ha például a pápa a egyes házasságokat magokban véve nagy veszedelmek tartja is a vallásra nézve, mindazonáltal nem zárkozik el ama meggyőződés elől, hogy a egyes házasság az ország több vidékén társadalmi szükség és hogy XVI-ik Gergely, a midőn e tekintetben a magyar püspököknek a helyszereztetését megadta, ezzel csak hiszen számolt a különleges helyi viszonyokkal és az egyházzal sok bajtól és kellemetlenségtől kímélte meg. Elisméri a pápa azt is, hogy az új egyházi politikai törvények, a midőn az 1868. évi novellát hatályon kívül helyezték, a békés megegyezés legnagyobb akadályait hárították el és helyreállították a lelkesek vallásbeli szabadságát. Doktrinárius — jól meggyőződés, csak doktrinárius — szempontból a pápa nem engedheti meg, hogy a házasság szentesítését polgári hatóságnak kelljen, ugyszólván, szentesítenie. Unicumque suum. Az államnak is, az egyháznak is. Ha Magyarország ebben a kérdésben megelégednék a spanyol koncordátumhoz hasonló expediensttel, hogy tudniillik a polgári hatóság képviselője a sekrestyében vegye át a jegyospár nyilatkozatait, az a kérdés már régen meg volna oldva. Bármilyen újabb momentum merüljön is fel az egyházi politikai helyzetben, kulturharczra semmiképpen sem kerül a dolog, mert erre nincs praktikus alap. Belgiumban és Franciaországban a polgári házasság évtizedek óta el van fogadva az egyház hatályosság bevezetésével és az olasz püspökökét is figyelmeztette a szentesítés, hogy nagyobb baj elkerülése végett figyelmeztessék a jegyospárokat, hogy házasságukat a polgári hatóság előtt is kössék meg.

Ilyen körülmények között tehát — fejezte be szavait a magas állású egyházi férfi — a kulturharcz csak annak a bujtogató alsó papságnak a kenyerre lehet, a melyt a pápa élít.

Kétségtelenül érdekes az a kommentár, melyet a N. Fr. Pr. tudósítója előtt nyilatkozó magasrangú egyházi méltóság a pápai encziklikához fűzött. De ha ő csodálkozik azon, hogy némely budapesti lap hogyan támadhatta meg az encziklikát, mikor ennek szemébe annyira békésleges: mi meg azon csodálkozunk, hogyan lehet a pápai encziklikának olyan értelmezéseket adni, minőket a nyilatkozó egyházi méltóság adott annak.

Ha már az encziklikáról van szó, ide iktatjuk gróf Zichy Nándornak, a magyar katolicizmus ez egyik vezérférfiának a „Magyar Állam” mai számbanban közzétett következő levelét:

„Sentesleges atyánk levele mindnyájunknak szól, mindnyájunkat lelkésit és irányit. Ezt vártuk, mert ebben illetékes és felszólalása küldetésének megfelelő. A ki abban mást keres, nem ismeri a kath. egyházat és hitűntét. Sajnos, ha ebben tévednek, de még sajnosabb, ha azon megütözköznek, hogy a szent atya az apostoli király hajlandóságával és jóakaró gondoskodásával biztat. Elől a katolikus velik megoszthatni, holott minden alattvaló egyaránt igényt tarthat arra; és nem jól szolgálja a magyar állam monarchikus alkotmányát, ki e bizalmat megintatni törekszik.”

Hadügyminiszternek, mint most már félhivatalos oldalról is megerősítik, Kriehammer lovassági tábornok, az első hadtest parancsnoka van kijelölve. Mint nekünk Bécsből táviratozzák, az új hadügyminiszter formális kinevezése a magyar hadgyakorlatok alatt vagy közvetlen az után fog megtörténni. Kriehammer tábornokot a galicziai hadgyakorlatok alatt Albrecht főherceg ismétlenül fogadta és a király is többször hosszabb magánhallgatásra magához hívatta. Közvetlenül a gyakorlat után katonai körökben elterjedt a hír, hogy Kriehammer tábornok közös hadügyminiszterre van kizemelve. A választás főképp azért esett Kriehammerre, mert mérvadó helyen nagy sulyt fektetnek arra, hogy a hadügy vezetésével oly személyiség bízzák meg, a ki a legtöbb időt benső érintkezésben állott a csapatokkal. Emle kövélésnek pedig Kriehammer tábornok teljes mértékben megfelel, annál inkább, mert csapatjánál nagy kedveltségnek örvendő és igazságos bízzatú illetélt embernek tartják.

Kriehammer 1832. év június 24-én született, tehát hatvanegyes. Solferinonai kitüntetéssel harcolt. 1869-ben a király szárnysegéde lett. Ugy látszik, hogy abban az időben vonta magára a királynak, valamint Becknek, a mostani törzskari főnöknek figyelmét. Nemsokára a 10. dragonyosrezred parancsnokává nevezték ki. 1878-ban vezérőrnagy, 1884-ben altábornagy, 1892-ben lovassági tábornok lett. Kriehammer a századi gyalogrezred tulajdonosa.

Királyi nyilatkozatok.

A király a nemzetiségű főpapjainak a multban, valahányszor egyik másik főpap hazafias magatartásról kedvezőtlen tapasztalatokat tett a magyar közvélemény, mindig olyan hangon szól, a mely lehetőleg kielégítette a nemzeti közvéleményt s az illető főpapokra és követelőre épenességel nem tette azt a hatást, hogy Szent István utóda, a magyar koronás király, nekik a nemzettel szemben igazat adott. Alább közöljük azokat a nyilatkozatokat, a melyeket a király esztől-estére az illető főpapok előtt tett, mikor azok előtte valamely deputáció élén megjelentek és a trónhoz való ragaszkodásuknak kifejezést adtak csak úgy, mint a hogyan

most Borosbesében a görögkeletiek és a görög-katolikusok két nevezetes főpásztorra tette. A szóban levő fejedelmi nyilatkozatok, melyek e pillanatban, az imént elhangzott királyi szavak után kiválóan érdekesek, im itt közöljük:

Pásztyai János gör. kath. püspök beszédére 1887. szeptember 12-én Töke-Teremben a király így válaszolt:

„Örvendő fogadom itteni megjelenésüket és a hűség érzelmét tanúsító hódolatlukat. Nem kétem, hogy az összes gör. kath. papáság szent és hazafias hitvallásától áthatva, a gondjaira bízott népességet ezentúl is csak a trón és a haza iránt való hűség, valamint a vallásos erkölcsiség utján fogja vezetni.”

Mihályi Viktor görög katolikus püspöknek az uralkodó 1887. szeptember 16-án Déván ezeket mondotta:

„Mindenkör örömmel fog szolgálni hallaonam, hogy működésük czéjja csak arra van irányozva, hogy a hitélet fejlesztése mellett a gondjaira bízott névvel a trón iránti hűséget, az ország és annak törvényeinek való hű ragaszkodást és a testveries egyetértést minden vallásfelekezett és a nemzetiségek között buzdogn apólják.”

Papju János gör. kel. esperes üdvözlésére ugyanakkor Déván ez volt a király válasza:

„Elvárom, hogy egyetudó lelkipásztori hitvallásukat szem előtt tartva, példájuk és befolyásuk által a vidéken számos hűvelnek csakis a trón iránti hűséget, a vallásos és hazafias érzelmeket és a testveries egyetértést fogják apólni.”

Mihalovics katolikus bíróknak 1888. szeptember 12-én Belovaron ezt a fejedelmi választ kapta:

„Remélem, hogy önök mindnyájan hitvallásukat, mint a katolikus egyház igaz pásztorai és mint magyar koronám szótvalasztatatlannal egybefűzött országának hű polgárai mindig kellőképen fogják felismerni, és hogy ez érzelmek az ország kath. klérusának egyike sem fogja megtagadni.”

„Angyalis patriarká pedig ugyanott ugyanakkor ezt a nyilatkozatot hallotta: „... remélem, hogy önök védelmére, mint eddig, azután is méltóknak fognak mutatkozni lojális és hazafias megakartása által.”

Strossmayer püspököt másnap szeptember 13-án külön kihallgatásán fogadta az uralkodó a horvát püspökökkel. Az ismert táviratból szólvá, így lezárkeltette őt a magyar király: „Ez az eljárás sőtélis a rom. kath. egyház és az állam ellen és valóban azt kell bennem, hogy ön nem volt magyarnál, a mikor ezt tette. Ön magyarkivül volt, ön beteg volt! Ez a monarchia és az ön egyháza elilei eszekelet!”

Schlauch Lőrincz nagyváradi püspöknek 1890. szeptember 11-én Nagyváradon, a székhelyi hadgyakorlatok idején így fordult a király az elhangzott üdvözlőre:

„Nem kétem, hogy a római kath. papáság hűgymányos hűségével és hazafiasával óhatásomnak megfelelően ezáltal is összehangoltságon fogja tartani az egyház és az állam iránti kötelezettségét.”

Vancsa gör. katolikus érseknek ugyanílyt ez a felelet jutott:

„Mindenkör örömmel fogom kísérni a vallásosság és testveries egyetértés erősítésére irányzott működésüket.”

Rómán Miron gör. kel. metropolita ugyanekkor ezzel az intészel távozott a király elől:

„Bizva a trón és haza iránti hű érzelmekben, meg vagyok győződve, hogy a gör. kel. román klérust hitvallásában ezentúl is mindenkor csak ez érzelmek fogják vezetelni.”

Baltik Frigyes dunánmenni ágostai hitvallás evangélikus püspököt, a kinek pánszavai hirt volt, Galgocson, 1891. szept. 10-én e szavakkal bocsátotta el maga elől Magyarország koronás királyá:

„Hódoló tiszteletgyónást kedvesen és köszönettel fogadom. Reményem és elvárom, hogy bármely

A borosbeséi napok.

— Az Egyetértés kiküldött tudósítójától. —
 A borosbeséi kikézés. — A királyi vendég. — Az aradok. — Pável. — A „proféták”. — Püspök és rabbinus. — Föltámadt leányok.

Ismétlenül említem fel, hogy annak a nagy lelkesedésnek, a melyről a félhivatalos tudósítók zengedeztek, Borosbesében nyoma sem volt. Sőt oly szembeintő volt az ottani oláh lakosság közönye, hogy szinte rosszul esett, mint ferdítették el a királylatogatás igaz tényállását.

Szép és felelhetetlen látványt nyújtott az a néhány ezer villamos lámpa, a mely a falut messze ki az országutakig megvilágította és az a szemkáprázató tüzzelátka a közeli hegyeken, a hol allegorikus alakok francia négyest tanzoltak, de hiányzott hozzá a szívből jövő ezerszeres élénzés, a mely többet ér százszerekre menő lojalitási költészeknek, és a mely nélkül minden ünnepegy csak olyan görög tűz, szindarab események nélkül.

Ezt az ezerszeres élénzést, a mely a király fölében a legkedvesebb zene és a mely eddigéig minden magyarban a vidéken harsogott, itt Borosbesében csak szóránvason hangzó «szetreszkes» és a kis magyarság által teljes tudó-erővel megérezett élénzésébe tompult.

A hivatalos fogadtatások azonban mintaszterden sikerültek és ezáltal alkalom volt meggyőződni arról, hogy az uralkodói teendők bizony nagyon lárszatók.

Minden egyes küldöttségnek válszólni, minden egyes embert megszólítani, nem rögönözve, de jól gondos előkészítve és ezt a fáradság vagy kimerülés gondosabb jele nélkül, mindez jellemző sajátossága a hatvanhárom éves uralkodónak. Sajnos vonása a királynak, hogy soha nem nevet, soha nem mosolyog és szigorral párosult komolysága pillanatna sem hagyja el ilyenkor. A hadgyakorlatok első napján már hajnalban négy órákor kísérett «a diési csatára», a hol egy tizes paripán hét óra hosszat lovagolt és ugyanaz nap nagy udvari ebédet adott, a melyen orosz czári barátját felkösztöztette és késő estig nézte a tiszteleter rendezett tüzzelátok; mindez, ritka férfias kitartásra vall.

A királylatogatásnak két feltűnő jelensége ottlót

mindenkinek szemébe. A király kiszállt Pankotán, de nem szállt ki Aradon.

Sok aradi ezt nem a véletlenségnek tudta be, hanem annak, hogy a király a szabadságszöbor miatt nem tisztelte meg az aradi indóházat jelenlétével.

A második jelenség az aradiak tünéto távol-
 lében nyilvánult. Borosbesében még néhány nappal a királylatogatás előtt el voltak arra készülvé, hogy a vasuton csak néhány órai távolság közönsége az aradiak részéről ezren és ezren fogván átárandulni, és a hivatalos küldöttségeknek kívül alig utazott el háromszáz ember.

A királyon kívül kétségtelenül legérdekesebb vendége volt Borosbesének Pável püspök, kinek vasnapn délelőt tettem tiszteletet.

Érdekes gyülekezet élen láttam. Hosszu szakállú püspök, eszerek Laurán kanonokkal élükön unepi ruhában tanakodtak egy jobbmódu oláh gazda igénytelen házában egyszerű verandáján.

Komoly arcuzókról le lehetett olvasni a királyi válasz hatását. Volt azokon némi öröm és volt rajtuk némi elégedetlenség. Az érdekes, Meyerberz «profétáira» emlékeztető csoportból egy galamböz szakallas, de egészséges képu főpap vált ki, a ki félig energikus, félig szelid pillantásával azonnal magára vonta figyelmét.

Ez Pável püspök volt, a kinek Mladin, Borosbesében derék szolgabírája mutatott be.

A püspök azonban a lehető legegyszerűbb butorokkal volt berendezve.

A beszélgetésnek még Pável rokonzenyes és szöke profétaszakallu titkára volt tanúja.

Lehetetlen azt állítani Pávelről, hogy nem rokonzenyes külsejű. Eleinte megkap mindenkit, a ki nem szokta meg a szakallas főpapokat.

Beszéde lassu és jól megfontolt még akkor is, ha kemény szavakkal él.

Alig észrevehetően, de mégse nagyfoku igazgatóság vett rajta erőt, a mint szóba hozta a királyi fogadtatását. Nem mondotta ugyan, hogy félyen elégtétele volt, de örömmel konstataált, hogy elégtétele kapott, és hogy a király a tünétokeket el-
 itelte.

Most két új látogató jelentkezett, Salacz aradi

polgármester és Vásárhelyi Béla megyei bizottsági tag.

Távozni akartam, de a püspök maradásra kért. A két ur Dessewffy csanádi püspök, valamint Mattavovszky kir. tanácsos, a hazigazda nevében kijelentette, hogy Pávelre nem mondott senki sértő megjegyzést.

Vásárhelyi tréfásan fölmentette, hogy Dessewffy püspökre, arra a szelid és jószág főpapra, még azt is ráfogták, hogy egy nyilvános lakomán rabbinusokkal csököldözött. Pedig alapjában csak annyit volt igaz, hogy egy rabbinus felköszöntötte. Most is Mattavovszky ebédén szó volt ugyan a Pitukról meg Pávelről, de csak úgy tréfásan.

Pávelnek látogatást jól esett ez a «exceus de besoin». Azután bizonyos büszkeséggel hivatkozott Hieronymi barátságára és kifogástalan magyar beszédebeli ki lehetett érzeni, hogy végtelenül róstellí mindazt, a mi rajta történt.

Azaz a határozott meggyőződéssel hagytam el a hazai oláhok legelőkelőbb papját, hogy kár reá tukmálni a magyarfalás bélyegét, a mikor világ erőlti, hogy a magyarokkal érez.

Még ha hibázott is a multban, megbűnhődött érte. Hiszen egész Magyarország szemmel tartja ezentul. Hogy a Borosbesében egybegyülekezett oláhság tünétoleg nagyobb figyelemben részesítette mint a királyt, az persze, hogy határozottan, akaratlanul is kára van.

Ezt beláthatja volna az a néhány igaztó is, a kik a Borosbesében gyülekezett intelligens oláhokat a királylatogatás idejében is bujtogatták, még pedig félye a holgyeket.

Kellemetlenül esáldotm néhány feltűnő szép holgyben, a kik kifogástalan magyarsággal kijelentették, hogy nem magyar, hanem «román» nők.

A bójos kék- és bogárszemű, de föltétlenül feketehajú nagymékö oly szivesen csicseregett nekem a költészetről, hanem a — nemzetiségi politikáról.

Bámulatos készültséget tanúsítottak előkelőbb családok leányegyes politikai kérdésekben és keservesen panszokdoltak, hogy a magyar lapok mennyi rosszat írnak a «románokról».

— A románok annyit joga legyren, mint a magyarok, mondotta az elragadóan szép Anuca nagysám, kifogástalan magyarsággal.

— De hiszen ez ugy van.

— Nem, uram, a magyarok elyomnakk benyűnkelt. Higye el, elyomnakk, és mi fel akarunk szabadni.

Es e leány mamája békésleges szelidséggel hallgatta e szavakat, a mikor egyszerre egy aradi újság érkezett.

A szép Anuca, a ki egy nemzetiségi képviselő közeli rokona, hirtelen belepillantott az aradi lapba, fulig elpirult és elszaladt vele, mint az özike.

Másnap, hálí névsórról van szó.

Alapítan reméltélt olvastam a «hálí névsórt».

«A kik a hazarabókat üdvözli», című rovatban az elragadóan bájos Anucia teljes nevet olvastam mint a ki Popovics nejt üdvözölte férje elítélésére alkalmából, és hősies kitartást ajánl nek.

Hiszen, ha ezeknek a bájos politikusoknak igazuk volna!

VÁD ALATT.

— ANGL. REGENY. —

— Mindez azt bizonyítja, hogy ezektől a nyomorultaktól sem javulást, sem háját várni nem lehet. Ez épen olyan, mintha valaki egyszer felélekedt szaladni, akkor futásában szem megállni, annál kevésbé visszafordulni nem képs. Azt a leányt a ki asszony elhalmozta ajándékkal és úgy bánt vele, mint tulajdon gyermekével — semmit meg nem tagadott tőle, mert példának akarta bemutatni, hogy a bűnos leány jó bánásmóddal és szeretettel által megváltozhatik. Szegény, áldozata lett ennek a hiedelmeknek! A leány, mikor egy évig nála volt, rábeszélte szegényt, hogy csináljon végredeletet, melyben őt, a névtelen ártatlant, tette általános örökösévé. Es ő elég együgyű volt megmondani a leánynak, a mit tett.

Itt a hatás kedvéért Mrs. Priolo szünetet tartott, melyet Mr. Bowyer szakított meg hirtelen közbeszólásával:

— Már előbb is tudta ezt, vagy csak ma tudta meg?
 — Az elejéről persze már előbb tudtam, de a végét most tudtam meg, ebből ni — és a kezében levő levélre mutatott.

— Folytassa.

— Egy héttel ezeltől a szegény asszonyt meggyilkolva találták ágyában. Olyan ügyesen volt kieszelve a büntény, hogy a leányra semmi gyanu nem háruult volna és büntöségét soha sem fódöztek volna föl, ha nem ismerik a miútját. De most már rábizonyult, és én remélem, hogy ebből majd mások is okulni fognak.

Mr. Bowyer komor hallgatásba merült. Akár volt igaz, akár nem ez a történet, azt «érezte, hogy neki mihezartás végett lett elmondva és ez bosszantotta. O az az ember volt, a ki kérdéssel nélkül szeretett a maga utján haladni és az egyszerű maga elé tűzött ezeltől el nem távolodott.

Azt gondolta, hogy Mrs. Priolo ezt tudhatná és haragudott rá miatta — annyira haragudott érte, hogy az a kétség támadt benne, ugyan ezt az egész történetet az az Ellen iránt táplált bizalmatlansággal talált-e ki. Sokért nem adta volna, ha elérheti volna a levelét olvasás végett; de ez sértés lett volna, melyet nem akart elkövetni, mert ha mindaz, a mit az asszony mondott, igaz is, a levelben más dolgok is lehetnek, melyeket neki nem lehet látnia, és az asszony esetleges hazabizása, ha a levelét nem adná oda, még nem szolgálna elene bizonyítékkul.

— Milyen szerencsés véletlen is, — folytatta Mrs. Priolo, — hogy nem tudjuk, mi módon és mikor halunk meg! Ez az öreg asszony még egy héttel ezeltől meg volt róla győződve — épen úgy mint ön, vagy én — hogy az ágyában fog elhalni végelegyengülésben, vagy valami természetes betegségben. Minden bizonyonyul az a nyomorult, a kit magához vett és a kivel úgy bánt, mint saját gyermekével, ő volt az utolsó, a kiről sejtette volna, hogy elene valaha kézt emel.

A hallgatón akaratá ellen fogyas hűdség futott végig — félyem, vagy borzalomhoz hasonló. Azon igyekezve, hogy ezt leküzdje, elvészé léleklejelenlétét és fölindulva kérdé:

— Miért mondja el mindezt nekem? Mi közöm nekem ehhez?

Mrs. Priolo tetetett ártatlan meglepődésre, a mint tágra nyílt szemmel nézett rá, utánozhatatlan volt.

— Hiszen

13-án este 7 1/2 órakor... A budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyzései szept. 12.

Table with multiple columns: Faj, Irányzat, Mennyiség, Ár, etc. Includes sections for 'A budapesti áru- és értéktőzsde', 'ERTEKPAPIROK', and 'ALLAMADÓSSÁG'.

Table with multiple columns: Faj, Irányzat, Mennyiség, Ár, etc. Includes sections for 'ERTEKPAPIROK', 'ERTEKPAPIROK', and 'ERTEKPAPIROK'.

Advertisement for HENNEBERG G. selyemgyára ZÜRICHBEN. Text: 'vámmentesen szállit magánvevőknek: fekete, fehér és színes selyemszöveteket 45 krtól...'.

Advertisement for HEIM H. Budapest és Bécs. Text: 'Magyar kir. államvasutak Üzletvezetőség Szeg. d. Pályázati hirdetésny.'.

Advertisement for Szt.-Mihályi vásár (Michaelis-Messe) starting on September 25th and ending on October 14th.

Advertisement for HÁZIASSZONYOKNAK! (For housewives!) featuring DOERING SZAPPAN A BAGOLYLYAL.

Advertisement for BUTORCSARNOKUNKAT (Our butchers' shop) located at Budapest, IV., Matvani-utca 12. sz. I. em.

Advertisement for KELETI J. featuring Magyar királyi államvasutak and Pályázati hirdetésny.

Advertisement for MEIDINGER-OFEN H. HEIM, featuring a large image of a stove and text about its quality.

Advertisement for Dr. Georgi, Magyar királyi államvasutak Üzletvezetőség Szeg. d. Pályázati hirdetésny.

Advertisement for BUTORCSARNOKUNKAT (Our butchers' shop) featuring a large image of a butcher and text about their products.

Advertisement for HOFFMANN és SCHLOSSER butorkereskedők, kárpitosok és díszítők.

Advertisement for KELETI J. featuring Magyar királyi államvasutak and Pályázati hirdetésny.

Advertisement for FRANCOZIA FOLYÉKONY HAJFESTŐ (Crometique Parisien) hair dye.

Advertisement for Dr. Georgi, Magyar királyi államvasutak Üzletvezetőség Szeg. d. Pályázati hirdetésny.

Advertisement for TITKOS BETEGSÉGEKET (Secret diseases) featuring Dr. KAJDACSY.

Advertisement for EPILEPSIA (epilepsy) featuring Dr. Eiger, Berlin.

Advertisement for KELETI J. featuring Magyar királyi államvasutak and Pályázati hirdetésny.

Advertisement for 820.000 korona nyerhető (820,000 crowns to be won) lottery.

Advertisement for Dr. Georgi, Magyar királyi államvasutak Üzletvezetőség Szeg. d. Pályázati hirdetésny.

Advertisement for TITKOS BETEGSÉGEKET (Secret diseases) featuring Dr. KAJDACSY.

Advertisement for EPILEPSIA (epilepsy) featuring Dr. Eiger, Berlin.

Advertisement for KELETI J. featuring Magyar királyi államvasutak and Pályázati hirdetésny.

Large advertisement for TOJÁSOLAJ SZAPPAN (Egg oil soap) by MÜLLER J. L. featuring a large image of a soap box and text about its benefits.

